

ORDIN

Nr. 455 din 03 iunie 2011
Chișinău

Cu privire la Planul-cadru pentru studii superioare

În scopul actualizării cadrului normativ privind organizarea învățămîntului superior, în conformitate cu Planul de activitate al Ministerului Educației pentru anul 2011 și Strategia consolidată de dezvoltare a învățămîntului pentru anii 2011-2015, emit următorul

ORDIN:

1. Se pune în aplicare Planul-cadru pentru studii superioare de la data semnării prezentului ordin.
2. Rectorii instituțiilor de învățămînt superior de stat și privat:
 - vor aduce la cunoștința persoanelor responsabile și subdiviziunilor interesate prezentul Plan-cadru;
 - vor organiza procesul de elaborare și compatibilizare a planurilor de învățămînt în conformitate cu cerințele Planului-cadru pentru studii superioare.
3. Direcția Învățămînt Superior:
 - va oferi consultanța necesară privind Planul-cadru pentru studii superioare;
 - va monitoriza procesul de implementare a Planului-cadru pentru studii superioare în instituțiile de învățămînt superior.
4. Se abrogă Ordinul Ministerului Educației, Tineretului și Sportului nr. 202 din 01.07.05 "Planul-cadru provizoriu pentru ciclul I (studii superioare de licență)" și ordinul Ministerului Educației și Tineretului nr. 85 din 15.02.2008 „Cu privire la punerea în aplicare a Recomandărilor privind elaborarea planurilor de învățămînt pentru studiile superioare de masterat”.
5. Controlul asupra executării prezentului ordin se pune în sarcina dnei Loretta Handrabura, viceministră.

Mihail ȘLEAHTIȚCHI,
ministru

Plan-cadru PENTRU STUDII SUPERIOARE

I. Dispoziții generale

1. *Plan-cadru* pentru studii superioare - în continuare *Plan-cadru* - vizează ciclul I (studiile superioare de licență), ciclul II (studiile superioare de masterat), studiile integrate și învățământul medical și farmaceutic.

2. *Plan-cadru* este elaborat în baza:

- *modificărilor și completărilor la Legea învățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995, operate prin Legea nr. 71 - XYI din 05 mai 2005 pentru modificarea și completarea Legii învățământului, privind organizarea învățământului superior pe cicluri,*

- *Legii nr.142-XYI din 07 iulie 2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I (elaborat în conformitate cu metodologia UNESCO (ISCED) și Eurostat);*

- *Ghidului utilizatorului Sistemului European de Credite Transferabile /ECTS,*

- *Ghidului de implementare a Sistemului Național de Credite de Studiu, aprobat prin ordinul ministrului educației, tineretului și sportului nr. 140 din 25.02.06,*

- *Planului-cadru provizoriu pentru ciclul I (studii superioare de licență), aprobat prin ordinul ministrului educației, tineretului și sportului nr. 202 din 01.07.2005;*

- *Recomandărilor privind elaborarea planurilor de învățământ pentru studiile superioare de masterat", aprobate prin ordinul ministrului educației și tineretului nr. 85 din 15.02.2008;*

- *Regulamentului-cadru privind organizarea examenului de finalizare a studiilor superioare de licență, pus în aplicare prin ordinul ministrului educației și tineretului nr. 84 din 15.02.2008;*

- *Regulamentului cu privire la organizarea studiilor superioare de masterat, ciclul II, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1455 din 24.12.2007;*

- *Recomandărilor-cadru pentru elaborarea Regulamentului instituțional privind organizarea evaluării activității de învățare a studenților, aprobate prin ordinul ministrului educației nr. 881 din 18.12.2009;*

- *Regulamentului de organizare a studiilor în învățământul superior în baza Sistemului Național de Credite de Studii, aprobat prin ordinul ministrului educației nr. 726 din 20.09.2010;*

- *Cadrului Național al Calificărilor al Republicii Moldova și Cadrului Național al Calificărilor pentru învățământul superior pe domenii de formare profesională, aprobate prin ordinul ministrului educației nr. 934 din 29 decembrie 2010.*

3. *Plan-cadru* este parte componentă a standardelor educaționale de stat în învățământul superior, a Curriculumului național de bază pentru învățământul superior și este *obligatoriu* pentru toate instituțiile publice și private de învățământ superior din republică.

4. *Plan-cadru* a fost elaborat în scopul asigurării calității în învățământul superior; perfecționării managementului educațional; modernizării învățământului superior în perspectiva integrării în Aria Europeană Comună a Învățământului Superior; perfecționării, raționalizării și

compatibilizării planurilor de învățământ la nivel național și european: creării condițiilor pentru o mobilitate academică reală și recunoașterea reciprocă a perioadelor și actelor de studii.

5. Plan-cadru stabilește principiile generale pentru organizarea și desfășurarea procesului educațional în instituțiile de învățământ superior și reflectă cerințele de bază pentru elaborarea planurilor de învățământ în diferite domenii generale de studiu/domenii de formare profesională/specialități la ciclul I, în învățământul medical și farmaceutic, pentru studiile integrate și la diferite specializări/programe de masterat pentru toate formele de studiu.

6. Plan-cadru poate fi transpus într-o varietate mare de planuri de învățământ, realizând particularitățile și orientările fiecărei instituții de învățământ, fiecărui domeniu de formare profesională/specialități sau fiecărui program de masterat/specializări.

II. Planul de învățământ

7. Planul de învățământ reprezintă un sistem de activități de formare profesională inițială a specialiștilor pentru diverse domenii ale economiei naționale, reunite într-o concepție unitară din punct de vedere al conținutului și al desfășurării acestora în timp.

8. *Planul de învățământ* include patru componente definitorii:

- a) componenta *temporală*, care reprezintă modul de planificare în timp a procesului de formare (săptămână, semestru, an, ciclu), unitatea principală de măsură a procesului de formare fiind creditul de studiu ECTS.
- b) componenta *formativă*, care reprezintă modul de distribuire a unităților de conținut (unitate de curs, pachete de cursuri, module).
- c) componenta *acumulare*, care reflectă modalitățile de alocare a creditelor de studiu ECTS.
- d) componenta *evaluare*, care reprezintă modalitățile de evaluare curentă și finală a finalităților de studiu și competențelor obținute de student la unitatea de curs/modulul respectiv.

9. Planurile de învățământ pentru ciclul I, studii integrate și învățământul medical și farmaceutic se elaborează pe specialități, în conformitate cu Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I. Planurile de învățământ pentru ciclul II, masterat se elaborează pe specializări/ programe de masterat, care se stabilesc în limitele domeniilor generale de studiu aprobate pentru ciclul I, conform Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I.

10. Planurile de învățământ elaborate în conformitate cu Nomenclatorul menționat sunt în vigoare pe întreaga perioadă de valabilitate a acestuia. În cazul când cerințele pieței muncii vor dicta necesitatea revizuirii planurilor de învățământ, modificările se vor opera, de regulă, până la începutul unui nou an de studii.

11. La elaborarea planurilor de învățământ pentru ciclul I (studii superioare de licență), studii integrate, învățământ medical și farmaceutic și ciclul II (studii superioare de masterat) se va urmări realizarea unui învățământ centrat pe student, orientat spre dobândirea finalităților de studiu și formarea competențelor prevăzute prin Cadru Național al Calificărilor pe cicluri și pe domenii generale de studiu/domenii de formare profesională. Dobândirea finalităților de studiu și formarea competențelor definitorii pentru un domeniu de studiu va fi completată prin accentuarea caracterului pragmatic al conținutului formativ al unităților de curs (disciplinelor) cuprinse în planul de învățământ. Conținutul formativ al planului de învățământ vizează

finalitățile de studii: *cunoștințele* (“*a ști*”), *capacitățile* (“*a ști să faci*”) și *atitudinile* (“*a ști să fi*”) și integrarea lor în competențe profesionale caracteristice viitorului specialist.

12. Elementul formativ de bază al planului de învățământ este *unitatea de curs*. Unitatea de curs reprezintă activități unitare atribuite unui conținut formativ distinct. Unitatea de curs/disciplina poate fi realizată prin prelegere, seminar, laborator, teze, proiecte studiu individual ghidat, studiu individual, stagiul de practică, etc. Unitatea de curs poate fi asimilată prin realizarea următoarelor *activități educaționale*: frecventarea prelegerilor, seminarelor, îndeplinirea unor teme specifice, practicarea abilităților în laborator, consultarea surselor documentare, inclusiv a informațiilor din Internet, scrierea (eseurilor, referatelor, tezelor), elaborarea proiectelor și lucrărilor grafice, realizarea studiilor de caz (individual sau în grup), citirea cărților și a conspectelor etc.

III. Criterii pentru elaborarea planului de învățământ pentru studii superioare

13. *Structura planului de învățământ* Planul de învățământ se structurează în următoarele compartimente:

- a) foaia de titlu;
- b) calendarul universitar;
- c) planul procesului de studii pe semestre/ani de studiu;
- d) stagiile de practică;
- e) formele de evaluare finală la unitățile de curs/module oferite;
- f) forma de finalizare a studiilor;
- g) lista unităților de curs la libera alegere.

14. Planul de învățământ este însoțit de o *Notă explicativă*, care descrie concepția formării specialistului și finalitățile de studiu preconizate, în conformitate cu Cadrul Național al calificărilor pentru domeniul dat de formare profesională/domeniul general de studiu.

15. *Foaia de titlu a planului de învățământ* pentru ciclul I, învățământ medical și farmaceutic și studii integrate conține următoarele informații:

- a) denumirea ministerului de resort;
- b) denumirea instituției de învățământ;
- c) data aprobării planului de învățământ de către Senatul universitar;
- d) data și numărul de înregistrare a planului de învățământ;
- e) denumirea facultății/departamentului;
- f) codul și denumirea domeniului general de studiu,
- g) codul și denumirea domeniului de formare profesională;
- h) codul și denumirea specialității;
- i) numărul total de credite de studiu;
- j) titlul (calificarea pentru învățământ medical și farmaceutic) obținut la finele studiilor;
- k) baza admiterii: studii liceale, studii medii de specialitate, studii superioare;
- l) forma de organizare a învățământului (învățământ de zi, cu frecvență redusă, la distanță).

Foaia de titlu a planului de învățământ pentru ciclul II conține următoarele informații:

- a) denumirea ministerului de resort;
- b) denumirea instituției de învățământ;
- c) data aprobării planului de învățământ de către Senatul universitar;
- d) denumirea facultății/departamentului;
- e) codul și denumirea domeniului general de studiu,
- f) denumirea programului de master/ specializării;
- g) numărul total de credite de studiu;

- h) titlul obținut la finele studiilor;
- i) forma de organizare a învățământului (învățământ de zi, la distanță).

a). Componenta temporală

16. Componenta temporală a planului de învățământ este reprezentată prin *Calendarul universitar*, care include repartizarea activităților didactice pe ani, semestre (sesiuni în cazul studiilor cu frecvență redusă sau la distanță), cu stabilirea termenelor și duratei semestrelor, stagiilor de practică, sesiunilor de examene, a evaluărilor finale (examenului de licență/examenului de finalizare a studiilor superioare integrate/examenului de stat/susținerii tezei de master) și a vacanțelor.

17. La elaborarea calendarului universitar se va ține cont de următoarele:

a) Durata studiilor superioare de licență (ciclul I), exprimată în ani și credite de studiu constituie pentru:

- 1) învățământul de zi - 3-4 ani și, respectiv, 180-240 de credite de studiu;
- 2) învățământul cu frecvență redusă și învățământul la distanță – 4-5 ani (cu un an mai mult decât la învățământul de zi) și, respectiv, 180-240 de credite de studiu.

b) Durata studiilor superioare de masterat (ciclul II) constituie la învățământ de zi 1-1,5 – 2 ani și, respectiv 60-90-120 credite de studiu.

18. Pentru fiecare domeniu de formare profesională/specialitate numărul de credite de studiu preconizat este același pentru toate formele de învățământ: de zi, cu frecvență redusă și la distanță.

19. În domeniile de formare profesională reglementate sectorial în cadrul Uniunii Europene - 581 Arhitectură și 641 Medicină veterinară - studiile superioare se organizează integrat (licență și masterat) cu durata de 6 ani (360 credite de studiu). În domeniul 7 Sănătate se organizează studii universitare de specialitate cu durata de 300-360 credite.

20. Pentru absolvenții școlilor medii de cultură generală din Transnistria, în perioada de acces în învățământul superior, și cetățenii străini admiși la studii în baza protocoalelor de colaborare, cu acte de studii echivalente atestatelor de școală medie de cultură generală, se organizează un an de completare a studiilor liceale, care nu este cuantificat cu credite.

21. Pentru absolvenții de colegiu care își continuă studiile în învățământul superior la ciclul I în cadrul domeniului studiat inițial, reducerea duratei studiilor poate fi condiționată de recunoașterea unui anumit număr de credite acumulate la cursuri de specialitate pentru formarea profesională, doar după implementarea ECTS în colegii, cu condiția că durata studiilor va fi de cel puțin trei ani.

22. Pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior care solicită un alt domeniu de formare profesională la ciclul I reducerea duratei studiilor poate fi condiționată de recunoașterea unui anumit număr de credite acumulate la prima specialitate, cu condiția că durata studiilor va fi de cel puțin trei ani. Absolvenții instituțiilor de învățământ superior la specialitățile din domeniul Științe ale educației pot fi înmatriculați la o altă specialitate din același domeniu cu reducerea duratei studiilor cu un an.

23. *Structurarea anului universitar.* Anul universitar în învățământul superior începe la 1 septembrie și are o durată de până la 42 de săptămâni, inclusiv două semestre relativ egale, două sesiuni de examene, stagiile de practică și la care se adaugă două vacanțe. Durata unui

semestru este în mediu de 15 săptămâni. Se admit excepții pentru domeniul 87 Militărie, unde durata semestrelor este reglementată prin Legea cu privire la îndeplinirea serviciului militar și pentru domeniul 7 Sănătate, unde durata semestrelor este reglementată în mod suplimentar.

26. Sesiunile de examene se vor programa cu durata totală de 7-8 săptămâni. Pentru lichidarea restanțelor și/sau mărirea notei se vor programa suplimentar două sesiuni repetate de examinare de una sau două săptămâni, care pot fi organizate după fiecare sesiune de examene în perioada vacanțelor sau, la decizia instituției, pot fi comasate într-o singură sesiune în perioada de vară.

27. În programele de masterat este recomandată oferirea de cursuri compacte, în sistem modular, cu evaluarea organizată la finalizarea cursului.

28. Pe parcursul anului de studii se programează vacanța de iarnă, inclusiv vacanța de Crăciun de pînă la trei săptămâni și vacanța de vară de pînă la opt săptămâni. În semestrul doi se va rezerva o vacanță suplimentară pentru sărbătorile de Paști cu durata de 5 zile lucrătoare.

29. Planificarea stagiilor de practică este obligatorie. Acestea se organizează în alternanță cu orele teoretice sau separat (pe etape, în perioade compacte de timp), în dependență de programul de studiu la specialitate/specializare.

30. *Cuantificarea anului universitar.* În conformitate cu recomandările *Ghidului utilizatorului ECTS*, în învățământul de zi un an de studii se cuantifică cu 60 de credite, iar semestrul, respectiv cu 30 de credite. La învățământul cu frecvență redusă și la distanță numărul total de credite (180, 240 etc.) se repartizează proporțional pe ani de studiu.

31. *Structurarea săptămânii.* Durata săptămânii de studii la ciclul I și studiile integrate este de 5 zile cu un număr săptămînal de 30 (25) ore de contact direct. În cazul instruirii concomitente în două domenii de formare profesională înrudite sau studierii în paralel a două limbi în domeniile de formare profesională 222 Limba și literatura și 223 Limbi moderne aplicate, în domeniile 7 Sănătate, 64 Medicină veterinară, 21 Arte, 581.1 Arhitectura, 82 Cultură fizică și sport și 87 Militărie numărul de ore săptămînal poate fi de 30-36 ore.

Durata săptămânii de studii la ciclul II este de 14-16 ore de contact direct, care la decizia instituției pot fi planificate compact.

b) Componenta formativă

32. *Planul de învățămînt* include setul de unități de curs/module repartizate pe semestre/ ani de studiu. După *gradul de obligativitate și posibilitatea de alegere* unitățile de curs/modulele se clasifică în:

- a) *obligatorii;*
- b) *opționale;*
- c) *la libera alegere.*

33. După *funcția* (destinația, rolul) în formarea profesională inițială prin competențe generale și competențe specifice, unitățile de curs/modulele oferite vor fi grupate în următoarele componente:

- a) La ciclul I și în programele de studii integrate:
 - a) componenta *fundamentală;*
 - b) componenta *de formare a abilităților și competențelor generale;*
 - c) componenta *de orientare socio-umanistică;*
 - d) componenta *de specializare* (de bază și secundară în cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite);
 - e) componenta *de orientare către un alt domeniu de formare la ciclul II, masterat.*

b) La ciclul II:

- a) componenta *fundamentală* (cod F);
- b) componenta *de specializare* (cod S).

34. Ponderea recomandată a componentelor în planul de învățământ pe cicluri este prezentată în Anexa nr. 1 și Anexa nr. 2.

35. **Codificarea** unităților de curs/modulelor. Fiecărei unități de curs/modul din planul de învățământ i se atribuie un cod de identificare, care să-i definească univoc parametrii: categoria formativă, semestrul, tipul cursului, numărul de ordine (Anexa nr. 3). (Exemplu: F.04.O.012 – unitatea de curs este de tip fundamental, se studiază în semestrul 4, este obligatorie, aparține trunchiului și are numărul de ordine 12 în planul de învățământ.)

36. Componenta *fundamentală* (cod F) are drept scop acumularea cunoștințelor și formarea abilităților de bază, integrate în competențe, care permit abordarea științifică a domeniului dat, precum și înțelegerea și crearea de cunoștințe noi. Unitățile de curs/modulele fundamentale se oferă în regim *obligatoriu*.

37. Componenta *de formare a abilităților și competențelor generale* (cod G) are drept scop formarea deprinderilor de a învăța, cerceta, analiza, expune, comunica efectiv oral și în scris, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale, în domeniul de pregătire profesională și în contexte culturale diverse.

Componenta *de formare a abilităților și competențelor generale* (cod G) este *obligatorie* și va include:

- a) un curs de limbă străină de circulație internațională cu aplicare în domeniul de formare profesională în volum de până la 10 credite de studiu, oferit începând cu anul I de studii. Se recomandă instituțiilor de învățământ superior constituirea și extinderea sistemului de predare a unor unități de curs în limbi străine de circulație internațională;
- b) un curs de tehnologii de comunicare informațională în volum de 2-5 credite de studiu care va include modulele Cultura informațională, Tehnologii informaționale, Utilizarea tehnologiilor informaționale în domeniul de formare profesională etc.;
- c) un curs de comunicare (Bazele comunicării/Psihologia comunicării/Tehnici de comunicare/Retorica etc.);
- d) un curs la libera alegere pentru studierea la anul I, iar la solicitare și la alți ani de studii, a limbii române de către studenții din grupele alolingve. În scopul facilitării inserției pe piața muncii a absolvenților din grupele alolingve, pentru această categorie de studenți se vor introduce la anii superiori 2-3 cursuri de specialitate, inclusiv Tehnici de comunicare/Correspondență etc., cu predare în limba de stat;
- e) un curs de Educație fizică pentru studenții anului I/II, în regim extracurricular, care nu se cuantifică cu credite, dar evaluarea căruia cu calificativul „admis” reprezintă o precondiție de admitere la licență.

38. Componenta *de orientare socio-umanistică* (cod U) are drept scop formarea unui orizont larg de cultură juridică, filozofică, politologică, sociologică, psihologică și economică, care i-ar permite viitorului specialist să-și asume responsabilități într-o societate liberă și să se adapteze operativ și eficient la modificările din societate.

Componenta de orientare socio-umanistică va fi propusă în regim *de opțiune* și poate include:

- a) Un curs cu tematică europeană obligatoriu: Exemple: Construcție europeană, Dreptul Uniunii Europene, Filozofia unificării europene, Structuri politice în statele europene, Integrare economică europeană, Mediul european al afacerilor, Universitatea europeană, Funcția publică în Europa, Relații și influențe culturale în Europa Centrală și de Est, Civilizația europeană, Politici educaționale în context european, Istoria modernă și contemporană a Europei etc.;
- b) Etica profesională (obligatoriu);
- c) Bazele statului și dreptului;
- d) Științe filozofice/Problemele filozofice ale domeniului;
- e) Bazele micro- și macroeconomiei/ Bazele antreprenoriatului /Managementul resurselor umane;
- f) Științe politice;
- g) Elemente de cultură universală și națională/Culturologie etc.

39. Unitățile de curs/modulele din componenta fundamentală (cod F), de formare a abilităților și competențelor generale (cod G) și socio-umanistică (cod U) constituie **trunchiul programului de formare**, care reprezintă structura formativă de bază **obligatorie** în pregătirea viitorului specialist la ciclul I și în cadrul studiilor integrate, comună mai multor domenii de formare profesională în cadru unui domeniu general de studiu. În programele ciclului II trunchiul este constituit din componenta fundamentală (cod F), oferită în regim obligatoriu.

40. Componenta *de orientare spre specialitate (de bază și secundară în cazul instruirii concomitente în două domenii)* sau *specializare* la ciclul II realizează obiective orientate spre formarea identității profesionale a studentului și se oferă în regim obligatoriu și opțional.

41. În cazul orientării spre o monospecialitate planul de învățământ se completează cu unități de curs/pachete de opțiuni pentru această specialitate. În cazul instruirii concomitente în două domenii se propun unități de curs/pachete de opțiuni pentru specialitatea de bază și pentru specialitatea secundară.

42. Unitățile de curs *de orientare spre specialitate/specializare*, obligatorii sau opționale, constituie cursurile de *ramură*: care asigură elementul distinctiv al formării profesionale.

43. Fiecare student își poate constitui **traseul educațional** individual de formare profesională, din unitățile de curs propuse prin planul de învățământ, pentru obținerea unei diplome universitare.

44. Instituțiile de învățământ superior vor asigura la ciclul I și în programele de studii integrate pentru toate domeniile de formare profesională, includerea și studierea ca cursuri distincte sau, după caz, sub formă de module în cadrul unităților de curs de specialitate, a temelor ce țin de securitatea și sănătatea în muncă.

45. Pregătirea în domeniul protecției civile va fi realizată prin activități extracurriculare.

46. Componenta de *orientare către alt domeniu de formare în ciclul II (masterat)* este constituită din unitățile de curs/modulele realizarea cărora reprezintă o condiție obligatorie în cazul când studentul optează pentru un alt domeniu de formare profesională/domeniu general de studiu la masterat. Unitățile de curs/modulele de orientare către alt domeniu de formare la ciclul II (masterat) se vor oferi, de regulă, începând cu anul II de studii.

47. La ciclul II, în funcție de tipul masteratului (de cercetare sau profesional) și finalitățile de studiu scontate, programul de Masterat poate include următoarele cursuri:

- Epistemologie (Teoria științei);
- Metodologia și etica cercetării în domeniul de specializare;
- Managementul profesional;
- Elaborarea/administrarea proiectelor;
- Proiectarea carierei;
- Dreptul de autor;
- Teoria deciziilor;
- Tehnici/paradigme de comunicare științifică;
- Un curs de integrare europeană etc.

48. **Unitățile de curs opționale/ pachetele de opțiuni** asigură constituirea traseului individual de formare profesională, în funcție de aspirațiile de dezvoltare profesională și perspectivele de angajare în câmpul muncii. Unitățile de curs opționale se aleg din oferta planului de învățământ. Fiecare alegere se face din minimum două oferte. Unitatea de curs opțională (pachetul) din momentul alegerii, devine obligatorie.

49. Ponderea unităților de curs/modulelor opționale pe ani de studiu recomandată pentru Ciclul I și studiile integrate:

Anul de studii	Program de studiu	
	180 credite	240 credite
Anul I	0	0
Anul II	10-18 credite (5,5-10%)	Circa 15-24 credite (6-10%)
Anul III-IV	35 - 40 credite (19-22%)	45- 55 credite (19-22%)

În programele ciclului II opțiunile vor constitui, după caz, pînă la 20 la sută.

Traseul individual de formare profesională este reflectat în Suplimentul la diplomă, eliberat cu titlu obligatoriu fiecărui absolvent din învățământul superior.

50. Unitățile de curs **la libera alegere** asigură extinderea cunoștințelor și dezvoltarea unor aptitudini ale studenților în domeniul de formare profesională/specializarea ales/aleasă sau în alte domenii adiacente. Acestea se introduc în plan la propunerea catedrelor pentru fiecare domeniu de pregătire profesională, la solicitarea studenților. Studiarea cursurilor la libera alegere se programează pe tot parcursul formării profesionale, în volum de cel mult 10 la sută din numărul total de ore și se realizează suplimentar, în afara orarului de bază. Pentru unitățile de curs la libera alegere realizate se alocă credite supra numărului total prevăzut. Acestea se reflectă în Suplimentul la diplomă, eliberat absolventului.

51. **Modulul de formare psiho-pedagogică.** Pentru a oferi absolvenților posibilitatea de a se încadra în învățământul preuniversitar în calitate de cadru didactic, instituțiile de învățământ superior vor propune studenților la ciclul I un **modul de formare psiho-pedagogică** în volum de 60 de credite (cu excepția domeniului de formare 141 „Învățământ și formarea profesorilor”), inclusiv 30 credite pentru formarea teoretică și 30 credite pentru un stagiu obligatoriu de practică. Realizarea modulului de formare psihopedagogică oferă și posibilitatea de a accede în ciclul II (masterat) la domeniul „Științe ale Educației”. Unitățile de curs din cadrul acestui modul se realizează în regim de activități didactice opționale. Fiind selectat de către student prin propria decizie, modulul de formare psiho-pedagogică devine obligatoriu. Creditele pentru acest modul pot fi acumulate parțial și fără a mări perioada de studii, cu respectarea reglementărilor în vigoare. Informația privind realizarea modulului psiho-

pedagogic și posibilitățile suplimentare oferite la angajarea în câmpul muncii se va include în Suplimentul la diplomă.

52. *Stagiile de practică*, parte componentă obligatorie a programului de formare profesională inițială, sunt orientate spre obținerea competențelor generice și specifice într-un domeniu de formare profesională/specializare. Stagiile de practică în instituțiile de învățământ superior includ:

- a) *practica de specializare* care poate fi de *inițiere, didactică, pedagogică, tehnologică, de producție, clinică etc.*;
- b) *practica de licență/ masterat.*

53. Tipurile, etapele, locul, perioada de desfășurare și durata stagiilor de practică se determină de către instituțiile de învățământ (facultăți/departamente) în strictă corespundere cu finalitățile de studiu și competențele scontate pentru domeniul de studiu/specialitatea/specializarea respectivă. Stagiile de practică se organizează în baza unor programe speciale/contracte încheiate în acest sens. Practica de specializare și practica de licență se vor organiza, de regulă, în perioade compacte de timp.

54. Stagiile de practică se creditează distinct, de regulă, cu 1-2 credite pentru o săptămână integră de stagiu.

c) Componenta acumulare

55. *Cuantificarea unităților de curs/modulelor.* Unităților de curs din planul de învățământ li se alocă credite de studiu în funcție de timpul integral de învățare, pretins studentului. Creditele de studiu se alocă ca valori numerice întregi.

56. *Creditele de studiu* sunt valori numerice convenționale, care se alocă fiecărei unități de curs/modul și altor activități distincte din planul de învățământ (stagiile de practică, teza de licență, teza de master) și exprimă cantitatea de muncă, sub toate aspectele ei (activități didactice, inclusiv lucrul individual), solicitată studentului pentru realizarea finalităților de studiu.

57. Pentru un an de studiu se vor prevedea **în mediu 1800 ore**, inclusiv ore de auditoriu (de contact) și ore de activitate individuală, conform recomandărilor Ghidului utilizatorului ECTS.

58. *Un credit de studiu* reprezintă 30 ore de activitate de învățare în auditoriu (de contact) și activitate individuală.

59. În planul de învățământ se indică numărul total de ore, prevăzut pentru studierea fiecărei unități de curs/modul. Durata standard de studiu a unei unități de curs/modul este de un semestru. Planificarea intensității studierii unităților de curs pe parcursul semestrului se realizează de către instituția de învățământ, reieșind din legăturile interdisciplinare, cât și din faptul că la ciclul I și în programele de studii integrate norma săptămânală a studentului nu poate să depășească **30 ore de contact** (36 ore în cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite și la domeniile Sănătate, Medicină veterinară, Artă, Educație fizică, Militărie), iar la ciclul II, respectiv **14-16 ore** de contact.

60. *Raportul „ore de contact direct - ore de studiu individual”.* *Corelarea ore-auditoriu și ore de activitate individuală* de învățare se stabilește în funcție de specialitate/tipul programului de masterat specificul unității de curs/modulelor: gradul de noutate și/sau complexitate și asigurarea didactico-metodică. Pentru ciclul I, studii integrate se recomandă raportul:

- 1 oră-auditoriu (de contact) – 2 ore-activitate individuală;

1 oră-auditoriu (de contact) – 1 oră-activitate individuală.

Pentru ciclul II se recomandă raportul:

1 oră-auditoriu (de contact) – 3 ore-activitate individuală.

În domeniul 7 Sănătate, se admite raportul 2 ore-auditoriu (de contact) – 1 oră-activitate individuală.

În învățământul vocațional și pentru programele cu orientare practică distinctă raportul orelor de contact direct și al celor de lucru individual poate varia la decizia instituției.

61. Numărul de ore prevăzut pentru fiecare unitate de curs/module, precum și repartizarea acestora pentru ocupații teoretice, practice, de laborator, lucru individual etc. sunt determinate de catedrele respective, reieșind din specificul cursului și finalitățile de studiu pentru domeniul dat. Corelările și condiționările între unitățile de curs (determinarea consecutivității studierii unităților de curs, repartizarea numărului de ore pentru fiecare pe ani de studii și semestre) se decid de către facultăți, ținând cont de legăturile interdisciplinare.

62. Pentru ciclul I și studiile integrate se recomandă structurarea planului de învățământ astfel, încât o unitate de curs/module să fie cuantificate în mediu cu 2-6 credite. Într-un semestru se vor planifica în mediu 5-7 unități de curs/module, în vederea acumulării celor 30 de credite de studiu. Ca excepție, pentru domeniile Arte, Militărie și Sănătate numărul maxim de unități de curs/module pe semestru va fi de 10.

La ciclul II o unitate de curs se cuantifică cu 5/10/15 credite de studiu. Într-un semestru se vor planifica, respectiv 6-2 unități de curs/module. Teza de Master (întreg procesul de cercetare, documentare, scriere, redactare și susținere a tezei) se acreditează cu 30 credite în programele de Masterat de 90-120 credite și cu 20 credite în programele de Masterat de 60 credite.

63. Creditele se acumulează pe parcursul anilor de studii pentru obținerea titlului de licențiat sau titlului de master într-un domeniu general de studii.

64. În funcție de specificul facultăților și al domeniilor de formare profesională planurile de învățământ pot fi concepute și în structură modulară.

d). Componenta evaluare

65. Planul de învățământ prevede *tipurile și modalitățile de evaluare a finalităților de studii, exprimate în competențe generice și specifice:*

- a) *evaluare curentă:* testare, eseu, referat, studiu de caz (individual sau în grup), raport asupra practicii etc.;
- b) *evaluare finală:* examinare orală, examinare în scris, examinare combinată, teză/proiect;

În funcție de specificul domeniului general de studii (specialității/specializării) vor fi utilizate forme specifice de evaluare: concert, expoziție, portofoliu, probă sportivă, evaluare asistată de calculator, etc.

66. La determinarea modalității de evaluare se va ține cont de structura unității de curs, volumul și durata studierii acesteia. Evaluările finale ale unităților de curs/modulelor se vor realiza prin examene cu note. Calificativele "admis – respins" pot fi utilizate la evaluările intermediare în cadrul modulelor și pentru cursul "Educația fizică".

67. Obținerea notei promovabile la o unitate de curs/module presupune alocarea creditelor preconizate pentru aceasta.

68. Tezele/ proiectele de an sunt programate în cadrul unităților de curs corespunzătoare. Acestea sunt evaluate în cadrul unității de curs respective și din numărul total de credite ce revine acesteia.

69. Programarea evaluărilor curente pe parcursul semestrelor este obligatorie. Rezultatele curente vor fi luate în considerație la evaluările finale și vor avea o pondere nu mai mică de 60 la sută din nota finală la unitatea de curs la ciclul I și studiile integrate și o pondere de cel puțin 50 la sută din nota finală la masterat. Pentru domeniul 7 Sănătate, ponderea rezultatelor curente va fi de cel puțin 50 la sută din nota finală. Se recomandă diversificarea formelor de evaluare curentă pe parcursul semestrului.

70. Examenul de licență/examenul de stat și examenul de finalizare a studiilor integrate se acreditează separat.

71. În planul de învățământ pentru ciclul I și pentru studii integrate se indică modalitatea de finalizare a studiilor, termenele de susținere și numărul de credite de studiu.

Examenul de licență /Examenul de finalizare a studiilor integrate includ

- a) proba la o unitate de curs fundamentală;
- b) proba la o unitate de curs de specialitate;
- c) susținerea unui proiect (teză) de licență/teză de master.

În cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite la ciclul I, examenul de licență va include două probe la unități de curs de specialitate.

Evaluarea finală pentru domeniul 7 Sănătate include susținerea publică a tezei de licență și susținerea Examenului de Stat.

Evaluarea finală la ciclul II include susținerea publică a tezei de masterat.

IV. Criterii pentru elaborarea planului de învățământ în cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite.

72. La elaborarea planului de învățământ în cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite se va ține cont de următoarele:

- a) criteriile de elaborare a planului respectiv sunt identice cu cele pentru monospecialitate;
- b) durata studiilor nu va fi mai mică de 4 ani;
- c) în planul de învățământ ponderea unităților de curs pentru specialitatea de bază și secundară va constitui respectiv 60 la sută și 40 la sută.

V. Modul de elaborare, confirmare, evidență și păstrare a planurilor de învățământ

73. Planul de învățământ pentru ciclul I, ciclul II, învățământul medical și farmaceutic și studii integrate este elaborat în concordanță cu finalitățile de studiu exprimate în competențe generice și specifice, specificate în Cadrul Național al Calificărilor pe domenii de formare profesională/specialități. Acestea vor fi stipulate în Note explicative, anexate la planul de învățământ.

74. Planul de învățământ se elaborează de către catedrele de specialitate.

75. Lista unităților de curs obligatorii și opționale, numărul de ore pentru studiarea acestora, tipurile stagiilor de practică și unitățile de curs la libera alegere se stabilesc de către instituții în funcție de specificul domeniului general de studiu/domeniului de formare profesională/programului de masterat în corespundere cu Cadrul Național al Calificărilor, precum și misiunea instituției în pregătirea cadrelor.

76. Specificul fiecărui domeniu de pregătire profesională/specialitate/program de masterat se asigură prin varierea:

- a) listei și volumului de ore pentru studierea unităților de curs din cadrul diferitor componente și module;
- b) conținutului unităților de curs fundamentale, de orientare socio-umanistică și de orientare spre specializare;
- c) formelor și conținutului practicilor.

77. Proiectele planurilor de învățământ pentru ciclul I și studii integrate se execută la computer în patru exemplare după modelul stabilit (Anexa nr. 4). Proiectele planurilor de învățământ pentru ciclul II (Anexa nr. 5) se elaborează în două exemplare.

78. *Modificarea planurilor de învățământ.* Introducerea schimbărilor în planurile de învățământ se validează de Senatele universitare. La exemplarul planului pentru ciclul I și studii integrate autentificat de M.E. se atașează un extras din procesul verbal al ședinței Senatului la care au fost aprobate modificările. Această prevedere este valabilă și pentru planurile pentru ciclul II.

79. *Confirmarea planurilor de învățământ.* Proiectele planurilor de învățământ pentru ciclul I și studii integrate, elaborate pentru fiecare domeniu de pregătire profesională/specialitate și formă de organizare a învățământului (de zi, cu frecvență redusă, la distanță) se prezintă pentru confirmare/ aprobare la Ministerul Educației. Proiectele planurilor de învățământ pentru ciclul II, elaborate pentru fiecare program de masterat/specializare, aprobate de Consiliul facultății și confirmate de Senatul universitar, se vor prezenta Ministerului Educației ca parte componentă a dosarului de evaluare internă a capacității instituționale la solicitarea autorizării pentru organizarea masteratului. Se recomandă avizarea planurilor de învățământ pentru ciclul II de către ministerele de resort care au în subordine instituții de învățământ superior sau, după caz, de către asociații profesionale.

80. *Evidența planurilor de învățământ.* Planurile de învățământ pentru ciclul I și studii integrate, aprobate de către minister, se înregistrează în Direcția responsabilă de învățământul superior. Numărul de înregistrare și data aprobării se înscriu în preambulul planului și se introduc într-un registru de evidență special. Planurile de învățământ sunt înregistrate cu data aprobării lor. Planurile de învățământ pentru ciclul II se vor înregistra, cu data aprobării lor, într-un registru de evidență special la Secția studii a instituției de învățământ superior. Numărul de înregistrare și data aprobării se vor înscrie pe pagina de titlu al Planului.

81. *Păstrarea planurilor de învățământ.* Un exemplar al planurilor de învățământ pentru ciclul I și studii integrate, aprobat și înregistrat, se păstrează în Direcția responsabilă de învățământul superior a Ministerului Educației, alt exemplar – la ministerul de resort. Celelalte exemplare, autentificate de Minister se păstrează în instituția de învățământ. Planurile de învățământ pentru ciclul II, aprobate și înregistrate în modul stabilit, se păstrează la la Secția studii a instituției de învățământ superior și la catedra respectivă.

82. În vederea susținerii și facilitării mobilității studenților, lista unităților de curs/modulelor din planul de învățământ și numărul de credite pentru fiecare din ele va fi plasată pe pagina WEB a instituției.

VI. Recomandări pentru descrierea finalităților de studii pentru specialistul cu studii superioare

83. *Descrierea finalităților de studii conform Ghidului utilizatorului ECTS.*

Finalitățile de studii reprezintă un set de competențe, care exprimă ceea ce urmează studentul

- a) să cunoască,
- b) să înțeleagă,
- c) să fie capabil să facă după finalizarea studiilor.

Competențele reprezintă o combinație dinamică de *calități, abilități și aptitudini*. Cultivarea competențelor este scopul programelor educaționale. Ele vor fi formate în cadrul diferitor unități de curs/module și vor fi evaluate la diferite etape.

84. Finalitățile de studii reprezintă o schimbare și reorientare a gândirii de la un sistem bazat pe personal și orientat la intrări (input) pe *un sistem centrat pe student* și orientat spre *produs (output)*. Finalitățile de studii se pot referi la o perioadă de studiu, de exemplu, la programul pentru ciclul I, ciclul II sau studii integrate, precum și la o singură unitate de curs sau modul. Finalitățile de studii stabilesc cerințele pentru alocarea creditelor. Ele sunt formulate de către personalul academic.

Exemplu de competențe în domeniul Istoriei:

La finalizarea unității de curs/modulului studentul trebuie să demonstreze capacitatea de a comenta și de a face concluzii pe marginea textelor și documentelor conform cerințelor disciplinei.

Exemplu de competențe în domeniul Fizicii:

La finalizarea unității de curs/modulului studentul trebuie să fie capabil să descrie și să explice funcția instrumentelor de bază ale optoelectronicii: fibrelor optice, ecranelor cristalo-lichide, a tranzistoarelor bi-polare și celor cu efect de la suprafața cîmpului și a diodelor emițătoare de lumina MOS.

Exemplu de competență generală:

La finalizarea unității de curs/modulului studentul trebuie să demonstreze, în mod efectiv, utilizarea abilităților de recuperare (restabilire) a informației, referitor la sursele primare sau secundare de informație, inclusiv recuperarea informației prin intermediul INTERNETului.

85. Descrierea finalităților de studii în baza descriptorilor de la Dublin (decembrie 2004)

Descriptorii de bază:

- a cunoaște și a înțelege;
- a aplica cunoștințele;
- a analiza;
- a comunica;
- a fi capabil de a învăța.

86. Calificările care denotă completarea ciclului I sunt acordate studenților care:

1. demonstrează cunoștințe și competențe avansate într-un domeniu de studii;
2. pot aplica cunoștințele obținute într-un domeniu de studii în mod profesionist;
3. demonstrează capacitatea de a argumenta și a soluționa problemele din domeniul lor de studii;
4. au abilitatea de a colecta, interpreta și analiza date relevante (de regulă, din domeniul de studii propriu), precum și de a –și expune raționamentele în baza aspectelor relevante de ordin social, științific sau etic;
5. pot comunica informații, idei, probleme și soluții atât audiențelor de specialiști, cât și de non-specialiști;
6. și-au dezvoltat acele competențe care le sunt necesare pentru a-și continua studiile cu un grad sporit de autoinstruire.

87. Calificările care denotă completarea ciclului II sunt acordate studenților care:

1. demonstrează cunoștințe profunde și capacități de înțelegere, asociate ciclului I, care creează baza pentru originalitate în dezvoltarea și aplicarea ideilor, inclusiv în contextul cercetării;

2. și-au dezvoltat competențe de aplicare a cunoștințelor și capacităților de înțelegere, de soluționare a problemelor atât în domeniul de studiu realizat, cât și în împrejurări noi sau necunoscute, în contexte înrudite sau multidisciplinare;
3. demonstrează capacități de realizare a diagnozelor bazate pe cercetare în vederea soluționării problemelor prin integrarea cunoștințelor sau prin interdisciplinaritate; dezvoltarea de noi cunoștințe și deprinderi ca răspuns la provocările generate de evoluția tehnicii și științei;
4. au abilități de leadership și inovație în contexte de muncă sau de studiu, cu implicarea diferitor factori care interacționează, precum și de îmbunătățire a performanței strategice a echipelor;
5. și-au dezvoltat deprinderi de studiu autonom, în baza unui nivel ridicat de înțelegere a proceselor de învățare; demonstrează capacități de soluționare a problemelor prin integrarea surselor de informații complexe, în contexte noi, necunoscute, de utilizare a experienței într-un mediu de muncă interactiv; și-au dezvoltat capacități de a răspunde problematicei sociale, științifice și etice în procesul muncii sau studiului.

Anexa nr. 1

Tabelul 1. Ponderea unităților de curs în Planul de învățământ pentru ciclul I: domeniile de formare cu 180 credite

Structura formativă de bază	Componente creditate	Unități de curs	Orientare spre o specialitate	Orientare spre două specialități*	Orientare spre învățământ vocațional
			Număr credite (minim-maxim)	Număr credite (minim-maxim)	
Trunchi comun	I. Unități de curs fundamentale		40-60	40-50	40
	II. Unități de curs de creare a abilităților și competențelor generale	- Limbi străine - Informatică	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5
	III. Unități de curs de orientare socio-umanistică	Modulul socio-umanistic, inclusiv o unitate de curs comunitară	18-25	15-18	15-18
Traseul individual	I. Unități de curs de orientare spre specialitatea de bază		40-70	40-50	60
	II. Unități de curs de orientare spre specialitatea secundară		0	30-35	0
	III. Unități de curs de orientare către un alt domeniu la ciclul II*		20	20	20
	Stagii de practică		15-20	15-20	30-40
	Examenul de Licență		5	6	5
	Total		180	180	180

	Modulul psiho-pedagogic		60	60	60
--	-------------------------	--	----	----	----

Notă:

* Doar în cazul studierii concomitente a două limbi.

1. Studentul poate continua ciclul II la o specializare din cadrul aceluiași domeniu de formare sau poate opta pentru un alt domeniu de formare.
2. Pentru studenții care nu solicită schimbarea domeniului urmat la ciclul I, în plan se vor include unități de curs din domeniul respectiv de formare: de orientare spre specialitate.

Tabelul 2. Ponderea unităților de curs în Planul de învățământ: domeniile de formare cu 240 credite

Structura formativă de bază	Componente creditate	Unități de curs	Orientare spre o specialitate	Orientare spre două specialități*	Orientare spre învățământ vocațional
			Număr credite (minim-maxim)	Număr credite (minim-maxim)	
Trunchi comun	I. Unități de curs fundamentale		50-80	50-65	50
	II. Unități de curs de creare a abilităților și competențelor generale	- Limbi străine - Informatică	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5	Până la 10 2-5
	III. Unități de curs de orientare socio-umanistică	Modulul socio-umanistic, inclusiv o unitate de curs comunitară	25-35	23-25	20-25
Traseul individual	I. Unități de curs de orientare spre specialitatea de bază		50-95	50-65	80
	II. Unități de curs de orientare spre specialitatea secundară		0	40-50	0
	III. Unități de curs de orientare către un alt domeniu la ciclul II*		25	25	25
	Stagii de practică		20-30	20-30	40-50
	Examenul de Licență		5	6	5
	Total		240	240	240
	Modulul psiho-pedagogic (inclusiv practica pedagogică)	60	60	60	

Notă:

1. Studentul poate continua ciclul II la o specializare din cadrul aceluiași domeniu de formare, la specialitatea de bază sau secundară în cazul instruirii concomitente în două specialități, sau poate opta pentru un alt domeniu de formare.
2. Pentru studenții care nu solicită schimbarea domeniului urmat la ciclul I, în plan se vor include unități de curs din domeniul respectiv de formare: de orientare spre o specialitate.

Tabelul 3. Ponderea diverselor componente în Planul de învățământ pentru programele de Masterat de 90 credite

	Program de Masterat (90 credite)	
	de cercetare	profesional
Unități de curs fundamentale	20-30 credite	15-25 credite
Unități de curs de specializare	20-30 credite	25-35 credite
Stagiu de practică*	10 credite	10 credite
Teza de Masterat	30 credite	30 credite

*Notă: Pentru domeniile generale de studiu 52-58 se admite realizarea stagiului de practică în perioada de cercetare științifică și elaborare a tezei de master, aceste activități fiind cuantificate cu un număr total de 30 credite de studiu.

Tabelul 4. Ponderea diverselor componente în Planul de învățământ pentru programele de Masterat de 120 credite

	Program de Masterat (120 credite)	
	de cercetare	profesional
Unități de curs fundamentale	30-40 credite	25-35 credite
Unități de curs de specializare	40-50 credite	45-55 credite
Stagiu de practică	10 credite	10 credite
Teza de Masterat	30 credite	30 credite

Anexa nr. 3

Tabelul 5. Codificarea unităților de curs în planul de învățământ pentru ciclul I (Licență), ciclul II (masterat) și studii integrate

Nr. crt	Conținutul	Tipul	Nr. caractere	Cod de identificare
1.	Categoria formativă	Alfanumeric	1	F - componenta fundamentală*; G - componenta de formare a abilităților și competențelor generale; U - componenta de orientare socio-umanistică; S - componenta de orientare spre o specialitate/specializare* (în cazul instruirii la două specialități); S1 - componenta de orientare spre specialitatea de bază; S2 - componenta de orientare spre specialitatea secundară); M - componenta de orientare către un alt domeniu de formare în ciclul II (masterat)
2.	Semestrul	Numeric	2	01, 02...08
3.	Tipul unității de curs	Alfanumeric	1	• O - obligatorie • A - opțională

2.	Practica de licență (de cercetare, documentare, redactare finală a tezei de licență)				
----	--	--	--	--	--

Notă: Pentru studenții care realizează modulul psihopedagogic practica pedagogică este obligatorie.

Unități de curs la libera alegere

Nr. d/o	Denumirea disciplinei	Anul	Sem.	Numărul ore săptămânal			Evaluări	Număr de credite
				P	S	L		

Examenul de licență

Nr. d/o	Denumirea activității	Perioada
	Susținerea tezei de licență	
	Examen la disciplina fundamentală	
	Examen la disciplină de specializare	
	Examen la disciplină de specializare II (în cazul instruirii concomitente în două domenii înrudite)	

Anexa V

Modele pentru planul de învățământ la Ciclul II

Tabelul 1. Calendarul universitar/graficul procesului de studii

Anul de studiu	Activități de instruire		Sesiuni de examene		Stagiul de practică	Vacanțe		
	Sem. I	Sem. II	Sem. I	Sem. II		Iarna	Primăvara	Vara
I								
II								

Tabelul 2. Planul de învățământ pe semestre/ani de studiu

Cod	Denumirea unității de curs	Total ore	Inclusiv ore		Forma de evaluare	Nr. credite
			Contact direct	Studiu individual		
		Total				